

بررسی دیدگاه کارآموزان و کارفرمایان در زمینه تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر صنعت کشاورزی در استان گلستان

*علیرضا خواجه شاهکوهی^۱، مجتبی قدیری معصوم^۲، یحیی مقصدلو^۳ و علی وطنی^۴

^۱مریی گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، آدانشیار گروه جغرافیای انسانی دانشگاه تهران، آدانشیار گروه علوم و صنایع غذایی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، ^۲کارشناس ارشد جامعه‌شناسی آموزش و پرورش
تاریخ دریافت: ۸۵/۸/۲۳؛ تاریخ پذیرش: ۸۶/۶/۱۲

چکیده

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به منظور رشد و بهره‌وری صنایع، بخصوص صنعت کشاورزی، آموزش‌های مختلفی را برنامه‌ریزی و به مرحله اجرا در می‌آورد و هر ساله تعداد زیادی کارآموز پس از آموزش و کسب مهارت‌های فنی و حرفه‌ای لازم وارد چرخه کار می‌شوند و همچنین آموزش‌های ضمن خدمت متناسب با نیازهای سازمانی و صنعتی برای افزایش توانمندی کارگران نیز تهیه و اجرا می‌نماید. پژوهش حاضر با هدف بررسی نگرش مدیران صنایع بخش کشاورزی (کارفرمایان) و کارآموزان مراکز فنی و حرفه‌ای (آموزش دیده‌گان) نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر صنعت کشاورزی در استان گلستان به اجرا در آمد. مطالعه حاضر از نوع توصیفی است که به روش پیمایشی اجرا شد و ابزار اندازه‌گیری در این مطالعه پرسشنامه (پرسشنامه کارفرما و پرسشنامه کارآموز) می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان داد بین مدت زمان اتمام دوره‌ی کارآموزی و نوع نگرش کارآموزان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد، در حالی که بین درآمد ماهیانه‌ی کارآموزان و نوع نگرش آنان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نگردید. همچنین، نتایج نشان می‌دهند که نوع نگرش کارآموزان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برحسب شهرستان محل فعالیت و آموزش تفاوت معنی‌داری ندارد، اما نوع نگرش کارآموزان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برحسب رشته (دوره) آموزشی تفاوت معنی‌داری دارد.

واژه‌های کلیدی: استان گلستان، آموزش فنی و حرفه‌ای، صنعت کشاورزی، کارآموز، کارفرما

مقدمه

تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جوامع در قالب آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم مورد توجه بسیاری از کشورهای جهان قرار

گرفت. در پی پیشرفت‌های علمی و صنعتی پس از جنگ جهانی دوم این آموزش‌ها به‌نحو بی‌سابقه‌ای در جهان گسترش یافت. در ایران آموزش فنی و حرفه‌ای با تأسیس دارالفنون آغاز شد و از آن پس به موازات توسعه صنعت، هر ساله واحدهای مربوط به نظام تربیت نیروی انسانی کارآزموده نظیر هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای، کشاورزی و

مدارس کار و دانش، دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و سایر مؤسسات غیرانتفاعی اشاعه و گسترش یافت (مرجانی، ۱۹۹۱).

مباحث مهارتی و بهره‌وری در آموزش از موضوعات نظری مرتبط موضوع تحقیق می‌باشد. در این زمینه بحث‌هایی مانند مهارت‌افزایی، مهارت‌کاهی و بحث‌های شرطی و اقتضایی پشتوانه مباحث نظری پژوهش حاضر می‌باشند. موضوع مهارت‌افزایی از آراء صنعتی شدن و اقتصادهای نئوکلاسیک ریشه گرفته است، براساس این بحث، تقسیم نیروی کار در راستای تفکیک و کارآیی عظیم‌تر جوامع صنعتی شکل گرفته است و تغییرات فناورانه، بهره‌وری را افزایش می‌دهند (فرومکین، ۱۹۸۴). گونه‌های دیگری از نظرات مهارت‌افزایی بر این باورند که فناوری‌های جدید شکل‌های تازه‌ای از مهارت را در مقایسه با گذشته طلب می‌کنند (آدلر، ۱۹۸۶).

یکی دیگر از مباحث مهارتی، بحث‌های «مهارت‌کاهی» می‌باشد که، با اشاره به تغییرات در ماهیت فرآیند کار در خلال قرن بیستم (شبکه‌ای از جنبه‌های اجتماعی و فنی که فعالیت کاری را احاطه کرده است)، کاهش را در کیفیت و کمیت کار پیش‌بینی می‌کنند. تغییر فناورانه و ماشینی شدن، ابزارهای راهبردی مدیران هستند، کسانی که با استفاده از تدابیری چون مدیریت علمی، کنترل عددی، خودکارشدن با قابلیت برنامه‌ریزی و طراحی مجدد مشاغل، اجرای کار را از مفهوم کار جدا می‌کنند (براورمن، ۱۹۷۴).

از دیگر مباحث نظری مهارتی و بهره‌وری در آموزش نظریه‌های شرطی و اقتضایی می‌باشد که از توصیف تجربی فراتر رفته و منطقی از یک یا چند عامل که اثرات تغییر فن آورانه را بر مشاغل مشروط می‌کنند، مشخص و ارائه می‌نمایند. فرم و همکاران (۱۹۸۸) به وجود شبکه‌ای چندعضوی از عوامل اقتضایی که تأثیر تغییر فناوران بر کمیت و کیفیت مشاغل را شرطی می‌کند، اشاره کرده‌اند.

با توجه به اهداف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای (۱) - دستیابی به اشتغال برای افراد فاقد مهارت ۲ - تطبیق

مهارت نیروی انسانی با مهارت‌های جدید ناشی از تحولات فناوری ۳ - ارتقاء مهارت نیروی انسانی به منظور دستیابی به بهره‌وری بالاتر)، ارزیابی از نتایج پژوهش‌های انجام شده بیانگر محقق نشدن اهداف و توسعه و گسترش ناهماهنگ و بی‌رویه این آموزش‌هاست. به‌عنوان مثال فرشاد (۱۹۹۵) در بررسی خود نتیجه می‌گیرد که در هماهنگی بین نوع و رشته تحصیلی و نوع بازار کار، در بسیاری از موارد ارتباط وجود ندارد. کهک (۱۹۹۸) در بررسی میزان انطباق آموزش‌ها با نیازمندی‌های استان سمنان به این نتیجه رسید که ۶۰ درصد از فرصت‌های مربوط به رشته‌های فنی و حرفه‌ای، به دلیل عدم ارائه آموزش متناسب با نیاز، بلا تصدی مانده است. پژوهش سازمان برنامه و بودجه (۱۹۹۶) نشان می‌دهد که نسبت وابستگی شاغلان فنی و حرفه‌ای در کشور در بخش‌های کشاورزی ۳ درصد، صنایع ۱۶ درصد و خدمات ۸۱ درصد است. تأمل بر ارقام حاصله بیانگر حضور کم‌رنگ فارغ التحصیلان فنی و حرفه‌ای در دو بخش مهم اقتصادی و مولد کشور، یعنی کشاورزی و صنعت می‌باشد، در حالی که بیش از نیمی از رشد تولید در اقتصاد پیشرفته کشورهای صنعتی را افزایش سطح دانش فنی و بهره‌وری تأمین می‌کند به طوری که بیشتر تحقیقات انجام یافته در دهه ۱۹۹۰ حاکی از آن است که آموزش‌های حرفه‌ای نسبت به آموزش‌های دیگر می‌تواند به تولید درآمدهای اقتصادی بالاتر منجر شود (حاجی میررحیمی، ۲۰۰۰).

نتایج تحقیق دیگری که در کشور چین انجام گرفته، نشانگر آن است در شرکت‌هایی که از فناوری بالا در فرآیند تولید بهره می‌برند، بازده کارگرانی که بیش از ۱۲ سال آموزش حرفه‌ای دیده‌اند بیشتر از کارگرانی است که کمتر از ۱۲ سال تحت پوشش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای قرار داشته‌اند (شریف، ۲۰۰۲). سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای استان گلستان به پیروی از سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و سایر مراکز فنی و حرفه‌ای در راستای تحقق اهداف این بخش و به منظور رشد و ارتقاء بهره‌وری صنایع استان بخصوص صنعت کشاورزی،

با توجه به هدف اساسی و محوری مطرح شده، این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سوالات زیر می‌باشد:

- ۱- به نظر کارفرمایان و کارآموزان، مهارت کارآموزان تا چه میزان با نوع شغل آنها انطباق دارد؟
- ۲- به نظر کارفرمایان و کارآموزان، تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر صنعت کشاورزی به چه میزان است؟
- ۳- کارآموزان به چه میزان از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رضایت دارند؟
- ۴- کارفرمایان تا چه میزان از مهارت کارآموزان رضایت دارند؟
- ۵- میزان توانمندی آموزش‌دیدگان با آموزش‌ندیدگان از نظر پاسخگویان چگونه است؟
- ۶- میزان توانمندی آموزش‌دیدگان با آموزش‌ندیدگان از نظر کارفرمایان و کارآموزان به چه میزان است؟
- ۷- چه تفاوتی بین متغیرهای جمعیت شناختی آزمودنی‌ها با نوع نگرش آنها نسبت به میزان تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر صنعت کشاورزی وجود دارد؟

مواد و روش‌ها

روش تحقیق این پژوهش توصیفی است و از فن پیمایش^۱ با کمک پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده گردیده است. ضریب پایایی^۲ با استفاده از روش آلفای کرانباخ^۳ برای پرسشنامه کارفرمایان ۰/۸۹۸ و برای پرسشنامه کارآموزان ۰/۷۸۴ به دست آمد که بیانگر ضریب ثبات درونی یا پایایی بسیار مناسب سوالات پرسشنامه‌ها می‌باشد.

جامعه آماری پژوهش را دو گروه بشرح زیر تشکیل داده‌اند:

۱- کارفرمایان صنایع بخش کشاورزی که به دلیل پائین بودن تعداد (۳۲ کارفرما) همگی به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند.

آموزش‌های متنوع و مختلفی را به اجرا گذاشته و هر ساله تعداد زیادی کارآموز پس از گذراندن دوره آموزش و کسب مهارت‌های فنی و حرفه‌ای لازم از این سیستم خارج و تعدادی از آنها وارد چرخه تولید می‌شوند. همچنین، آموزش‌های ضمن خدمت متناسب با متقاضیان حرفه‌ای و نیازهای سازمانی و صنعتی برای افزایش توانمندی نیروی کار نیز برنامه‌ریزی و اجرا می‌شود. حلقه مفقود شده مسأله این پژوهش میزان جذب دانش‌آموختگان مراکز فنی و حرفه‌ای که به دلیل عدم توازن بین عرضه و تقاضا در شرایط ساختاری معاصر که بخش اعظمی از توان و سرمایه‌های مادی و معنوی جامعه تلف می‌شود، نیست، بلکه در پی میزان توفیق همان تعداد اندک نیروی ماهر و دانش‌آموخته‌ای است که در بخش صنایع کشاورزی استان گلستان جذب و مشغول فعالیت شده‌اند تا از این طریق بتوان میزان تأثیر نیروی انسانی آموزش‌دیده را از دیدگاه کارآموزان و مدیران اجرایی واحدهای صنایع مورد سنجش قرار داد.

بر این اساس، پژوهش حاضر درصدد است تا با جستجوی نظام‌مند و کنکاش منطقی و علمی، ضمن بررسی برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان فنی و حرفه‌ای استان گلستان، نگرش مدیران منابع انسانی و کارشناسان فنی بخش کشاورزی (کارفرمایان) و آموزش‌دیدگان مراکز فنی و حرفه‌ای (کارآموزان) را نسبت به محتوی و ساختار آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مورد سنجش قرار دهد تا با شناسایی مسأله، ضمن هدایت برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازهای منطقه‌ای، بستر مساعد برای بهبود و اعتلای بهره‌وری و رشد و بالندگی صنایع مرتبط با کشاورزی استان فراهم شود.

به همین منظور، هدف اساسی و محوری پژوهش حاضر «بررسی نگرش مدیران صنایع بخش کشاورزی (کارفرمایان) و کارآموزان مراکز فنی و حرفه‌ای نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر صنعت کشاورزی در استان گلستان می‌باشد.

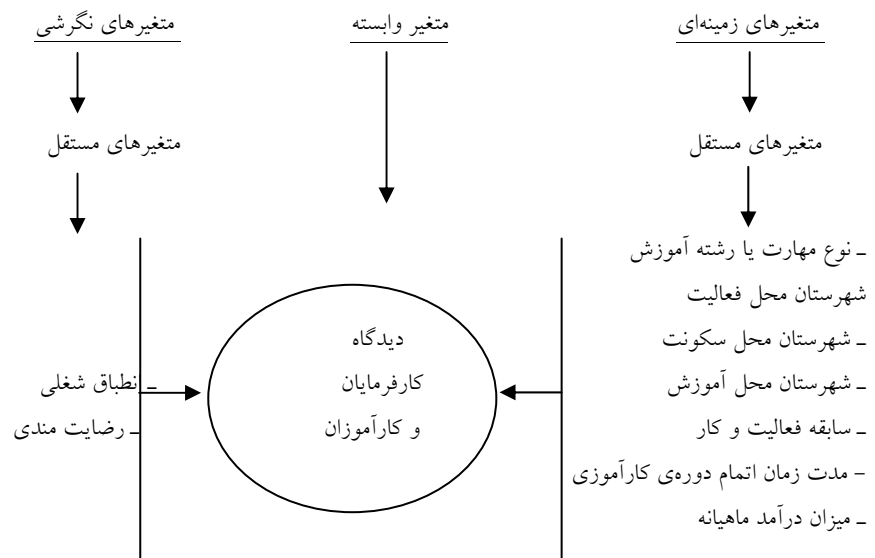
1- Survey
2- Reliability
3- Alpha cronbach

۲- کارآموزان صنایع بخش کشاورزی (شامل آموزش دیدگان قبل از خدمت و آموزش دیدگان ضمن خدمت) در این انتخاب چند متغیر نظیر: مورد بهره‌برداری قرارگرفتن تا سال ۱۳۸۳ و تعداد کارکنان ۱۰ نفر و بیشتر، دخالت داده شده است. با توجه به اعمال متغیرهای فوق، ۳۲ کارخانه و شرکت وابسته به بخش کشاورزی جمعیت مورد مطالعه این پژوهش را شامل می‌شوند.

با توجه به این‌که در ۳۲ کارخانه مزبور، ۱۱۵۲ نفر پرسنل شاغل هستند، با بررسی‌های به‌عمل آمده، ۳۷۲ نفر آموزش دیده فنی و حرفه‌ای (قبل از اشتغال) مشغول به کار بوده که براساس جدول تعداد جامعه و تعداد نمونه «کرجسی و مورگان»، حجم نمونه ۱۹۲ نفر به دست آمد که به شیوه نمونه‌گیری سهمیه‌ای انتخاب شدند و مورد مطالعه قرار گرفتند. در این شیوه نمونه‌گیری با اعمال

شهرستان محل استقرار صنایع، سهم هر شهرستان از جامعه آماری مشخص و با استفاده از ضریب نسبت حجم نمونه مربوط به صنایع کشاورزی هر شهرستان مشخص گردید و سپس به شیوه نمونه‌گیری احتمالی اجرا شد.

برای سنجش متغیرهای تحقیق از آمار توصیفی (جدول‌های فراوانی، میانگین، میانه، انحراف معیار و...) و برای سنجش متغیرهای مندرج در فرضیه‌های پژوهش که در سطح سنجش مقیاس اسمی، رتبه‌ای و فاصله‌ای طبقه‌بندی شده بود از آمار استنباطی مناسب (ضریب همبستگی کندال، اسپیرمن، کای اسکوتر) استفاده گردید. با توجه به اینکه داده‌های این پژوهش بیشتر در سطح سنجش رتبه‌ای جمع‌آوری گردیده بودند و این‌گونه داده‌ها دارای توزیع نرمال نیستند به همین دلیل از آزمون‌های آماری ناپارامتری استفاده شده است.

شکل ۱- متغیرهای زمینه‌ای و نگرشی پژوهش.

نتایج و بحث

در بررسی این پژوهش، در ارتباط با داده‌های نمونه که در سطح مقیاس فاصله‌ای طبقه‌بندی شده‌اند از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده گردید و در مورد داده‌های مقیاس اسمی از آزمون کای اسکوتر بهره گرفته شده است که نتایج محاسبات به تفکیک ارائه می‌گردند:

الف- نتایج توصیفی (مقایسه نتایج میانگین و انحراف معیار شاخص‌های مورد بررسی نمونه‌های آماری): به‌منظور تحلیل نتایج توصیفی از آماره شاخص‌های مرکزی میانگین و شاخص پراکندگی انحراف معیار استفاده شده است. که برای آگاهی و پی بردن از رتبه سوالات مربوط به هر یک از متغیرها، داده‌های حاصله در جدول ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱- مقایسه نتایج میانگین و انحراف معیار شاخص‌های انطباق شغلی کارفرمایان و کارآموزان.

ردیف	شاخص و سوالات	کارفرمایان		کارآموزان	
		میانگین *	انحراف معیار	میانگین *	انحراف معیار
۱	همخوانی دانش نظری کارآموزان با نیازهای شغلی	۲	۰/۸۲	۲/۱۹	۰/۹۱
۲	کاربرد تجهیزات دوران آموزشی در شغل فعلی	۱/۵۵	۱/۲۹	۱/۹۷	۱/۱۶
۳	انطباق آموزش‌ها با بازار کار	۲/۰۳	۰/۸۴	۲/۱۵	۱/۶۴
۴	همسوئی آموزش‌ها با نوع شغل	۲/۳۲	۱/۲۵	۲/۱۷	۱/۴۵
۵	میزان به کارگیری آموخته‌ها در کار	۲/۰۹	۰/۹۱	۲/۱۳	۱/۵۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق * میانگین وزنی از ۳

کارآموزان همخوانی دانش نظری فراگرفته در مراکز فنی و حرفه‌ای با نیازهای شغلی آنان با میانگین ۲/۱۹ از ۳ در رتبه اول و همسوئی آموزش‌ها با نوع شغل با میانگین ۲/۱۷ از جایگاه مطلوب‌تری برخوردار می‌باشد.

مطابق با اطلاعات جدول ۱ در بین سوالات شاخص انطباق شغلی از نظر کارفرمایان هم‌سوئی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با نوع شغل کارآموزان با میانگین ۲/۳۲ از ۳، از بالاترین میانگین برخوردار بوده و میزان بکارگیری آموخته‌ها در کار با میانگین ۲/۰۹ از ۳ رتبه دوم و از نظر

جدول ۲- مقایسه شاخص‌های رضایت‌مندی کارفرمایان و کارآموزان.

ردیف	شاخص و سوالات	کارفرمایان		کارآموزان	
		میانگین *	انحراف معیار	میانگین *	انحراف معیار
۱	رضایت از دانش نظری کارآموزان	۱/۷۴	۰/۵۱	-	-
۲	رضایت از دانش عملی کارآموزان	۱/۷۴	۰/۶۳	-	-
۳	رضایت از طول دوره کارآموزی	۲/۳۵	۰/۵۵	۲/۱۶	۰/۷۱
۴	رضایت از میزان مهارت کارآموزان در استفاده از تجهیزات	۱/۶۸	۰/۴۷	-	-
۵	رضایت از کیفیت کار کارآموزان	۲	۰/۸۲	-	-
۶	رضایت از محتوای دوره کارآموزی	-	-	۲/۰۳	۱/۰۱
۷	رضایت از کیفیت تدریس مدرسان دوره	-	-	۲/۰۵	۰/۹۷
۸	رضایت از وسایل کمک آموزشی در دوره آموزشی	-	-	۲/۱۲	۰/۸۹
۹	رضایت از زمان اختصاص یافته به کار در کارگاه	-	-	۲/۱۱	۰/۹۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق * میانگین وزنی از ۳

دنبال آن افزایش بهره‌وری در بر داشته باشد که نتیجه این فرایند رضایت‌مندی صاحبان صنایع است. از طرفی با توجه به این‌که کارفرمایان از میزان مهارت کارآموزان در استفاده از تجهیزات اظهار نارضایتی داشته‌اند چنین به نظر می‌رسد که در طی دوره‌های آموزشی با توجه به فلسفه و ماهیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ضروری است که شرایط برای مهارت‌افزایی و افزایش توان استفاده از امکانات و تجهیزات فراهم شود.

براساس اطلاعات جدول ۲ نتایج میانگین نظرات کارفرمایان و کارآموزان نشان می‌دهد هر دو گروه مورد مطالعه از طول دوره کارآموزی در مراکز فنی و حرفه‌ای بیشترین رضایت را داشته‌اند. همچنین کارفرمایان از میزان مهارت کارآموزان در استفاده از تجهیزات و کارآموزان از محتوای دوره کارآموزی کمترین میزان رضایت را داشته‌اند. بر همین مبنا طول دوره آموزشی می‌تواند نقش مهمی در کارآمدی و افزایش توان مهارتی کارآموزان و به

جدول ۳- مقایسه تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از دیدگاه کارفرمایان و کارآموزان.

ردیف	شاخص و سوالات	کارفرمایان		کارآموزان	
		میانگین*	انحراف معیار	میانگین*	انحراف معیار
۱	تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کسب مهارت کارآموزان	۲/۵۵	۰/۸۱	۲/۱۴	۰/۷۴
۲	میزان مهارت کارآموزان در اجرای وظایف شغلی	۲/۳۵	۰/۵۵	۲/۰۴	۰/۹۹
۳	تأثیر آموزش بر عملکرد شغلی کارآموزان	۲/۶۱	۰/۶۷	۲/۳۸	۱/۴۵
۴	میزان توفیق آموزش دیدگان در انجام وظایف شغلی	۲/۳۲	۰/۴۷	۲/۳۱	۱/۴۷
۵	میزان تأثیر آموزش‌ها بر افزایش توانمندی کارآموزان	۲/۱۶	۰/۸۲	۱/۹۷	۰/۸۲
۶	میزان کارایی آموزش دیدگان در فرآیند کار	۲/۱۸	۰/۴۷	۲/۱۸	۱/۴۳
۷	تأثیر آموزش دیدگان در فرآیند تولید	۲/۰۳	۰/۸۴	۲/۵۴	۲/۰۷

مأخذ: یافته‌های تحقیق * میانگین وزنی از ۳

جدول ۴- مقایسه شاخص‌های توانمندی کارفرمایان و کارآموزان.

ردیف	شاخص و سوالات	کارفرمایان		کارآموزان	
		میانگین*	انحراف معیار	میانگین*	انحراف معیار
۱	دانش نظری آموزش دیدگان بیشتر است	۱/۶۸	۰/۴۷	۲/۶۱	۰/۹۲
۲	دانش عملی آموزش دیدگان بیشتر است	۱/۹۳	۱/۰۳	۲/۳۴	۰/۹۳
۳	مهارت آموزش دیدگان با آموزش ندیدگان در انجام کار به یک میزان است	۱/۰۳	۰/۸۴	۱/۸۴	۰/۸۵
۴	تسلط آموزش دیدگان در کار بیشتر است	۲	۰/۸۲	۲/۲۲	۱/۱۹
۵	میزان آمادگی برای انجام کار در آموزش دیدگان بیشتر است	۲/۱۶	۱/۵۳	۲/۰۵	۰/۸۹

مأخذ: یافته‌های تحقیق * میانگین وزنی از ۳

ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده و نتایج حاصله در جدول ۵ منعکس گردیده است.

خروجی نتایج آزمون آماری همبستگی اسپیرمن مطابق جدول ۵ نشان می‌دهد که بین متغیر مستقل سابقه فعالیت با متغیر وابسته نگرش کارفرمایان و کارآموزان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه معنی‌داری وجود ندارد. اما بین مدت زمان اتمام دوره کارآموزی کارآموزان و نوع نگرش آنان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه معنی‌داری وجود دارد.

از طرفی بین درآمد ماهیانه کارآموزان و نوع نگرش آنان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه معنی‌دار مشاهده نمی‌شود. جهت بررسی ارتباط بین متغیرهای مستقل نگرشی که در سطح مقیاس رتبه‌ای طبقه‌بندی شده با متغیر وابسته تحقیق که از نوع مقیاس رتبه‌ای بوده از آزمون ضریب همبستگی کندال - بی استفاده شده که نتایج محاسبات آماری حاصله در جدول ۶ منعکس شده است.

در بین گویه‌های شاخص تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، نتایج میانگین نظرات کارفرمایان نشان می‌دهد گویه «تأثیر آموزش بر عملکرد شغلی» نسبت به سایر گویه‌ها با میانگین ۲/۶۱ از ۳ جایگاه مطلوب‌تری برخوردار بوده و میانگین نظرات کارآموزان بیش از همه به گویه «تأثیر آموزش دیدگان در فرآیند تولید» با میانگین ۲/۵۴ از ۳ نسبت به سایر گویه‌ها جایگاه مناسب‌تری را به خود اختصاص داده است.

مطابق جدول ۴ در بین سوالات شاخص توانمندی (آموزش دیدگان با آموزش ندیدگان)، نتایج میانگین نظرات کارفرمایان به «بالا بودن میزان آمادگی برای انجام کار در آموزش دیدگان» متمرکز گردیده و در نتایج میانگین نظرات کارآموزان بیش از همه به تأثیر «دانش نظری آموزش دیدگان» اشاره شده است.

ب - نتایج تحلیلی

۱- آزمون ضرایب همبستگی: جهت بررسی ارتباط بین متغیرهای مستقل فاصله‌ای با متغیر وابسته رتبه‌ای از

جدول ۵- ضرایب همبستگی متغیر مستقل فاصله‌ای (سابقه‌ی فعالیت، طول دوره کارآموزی و درآمد ماهیانه) با متغیر وابسته.

متغیر مستقل	نوع مقیاس	متغیر وابسته	نوع مقیاس	نام آزمون	مقدار آزمون		سطح معنی داری	
					کارفرمایان	کارآموزان	کارفرمایان	کارآموزان
سابقه‌ی فعالیت	فاصله‌ای	نگرش کار فرمایان و کارآموزان	رتبه‌ای	اسپیرمن	۰/۰۰۴	۰/۴۴	۰/۹۸۲	۰/۵۴۴
مدت زمان اتمام دوره‌ی کارآموزی	فاصله‌ای	نگرش کارآموزان	رتبه‌ای	اسپیرمن	-	۰/۲۵۲	-	۰/۰۰۰
درآمد ماهیانه	فاصله‌ای	نگرش کارآموزان	رتبه‌ای	اسپیرمن	-	۰/۰۶۲	-	۰/۳۹۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۶- ضریب همبستگی متغیرهای مستقل رتبه‌ای با متغیر وابسته (نگرش کارفرمایان و کارآموزان).

متغیر مستقل	نوع مقیاس	متغیر وابسته	نوع مقیاس	مقدار آزمون		سطح معنی داری	
				کارفرمایان	کارآموزان	کارفرمایان	کارآموزان
انطباق شغلی	رتبه‌ای	نگرش کار فرمایان و کارآموزان	رتبه‌ای	۲۷/۵۰۰	۱۷/۶۰۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱
رضایت مندی	رتبه‌ای	نگرش کار فرمایان و کارآموزان	رتبه‌ای	۲۷/۲۲۲	۲۲/۴۷۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نتایج آماری آزمون کای اسکوتر: جهت بررسی ارتباط بین متغیرهای مستقل اسمی با متغیر وابسته رتبه‌ای از آزمون آماری کای اسکوتر استفاده شد و نتایج محاسبات آماری حاصله در جدول ۷ منعکس گردید.

خروجی نتایج آزمون آماری ضریب همبستگی کندال - بی مطابق با داده‌های جدول ۶ بیانگر آن است که بین متغیرهای مستقل (انطباق شغلی و رضایت مندی) با متغیر وابسته نگرش کارفرمایان و کارآموزان در خصوص تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر صنعت کشاورزی رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۷- آزمون کای اسکوتر و سطح معنی داری برخی متغیرهای زمینه‌ای.

متغیر مستقل	نوع مقیاس	متغیر وابسته	نوع مقیاس	مقدار آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
دوره یا رشته	اسمی	نگرش کارآموزان	رتبه‌ای	۱۳۰/۸۵۷	۲۸	۰/۰۰۰
شهرستان محل فعالیت	اسمی	نگرش کارآموزان	رتبه‌ای	۲۶/۱۸۷	۲۸	۰/۵۶۳
شهرستان محل آموزش	اسمی	نگرش کارآموزان	رتبه‌ای	۴۱/۳۵۹	۲۴	۰/۰۱۵

مأخذ: یافته‌های تحقیق

با توجه به یافته‌های تحلیلی به‌طور مختصر نتایج زیر به‌دست آمده است:

(۱) براساس خروجی نتایج محاسبات ضریب همبستگی بین متغیر مستقل سابقه‌ی فعالیت با متغیر وابسته نگرش کارفرمایان و کارآموزان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه معنی داری وجود ندارد.

خروجی نتایج محاسبات آزمون آماری کای اسکوتر مطابق داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که بین دوره (رشته) و شهرستان محل آموزش کارآموزان با نوع نگرش آنان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه معنی داری وجود دارد اما بین شهرستان محل سکونت کارآموزان با نوع نگرش آنان نسبت به تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه معنی داری مشاهده نگردید.

۲) بین مدت زمان اتمام دوره‌ی کارآموزی کارآموزان و نوع نگرش آنان نسبت به تأثیرآموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد.

۳) بین درآمد ماهیانه‌ی کارآموزان و نوع نگرش آنان نسبت به تأثیرآموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نمی‌شود.

۴) خروجی نتایج محاسبات آزمون آماری کای اسکوئر نشان می‌دهد که بین دوره یا رشته کارآموزی کارآموزان با نوع نگرش آنان نسبت به تأثیرآموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده می‌شود.

۵) خروجی نتایج محاسبات ضریب همبستگی کندال - بی بیانگر آن است که بین متغیرهای انطباق شغلی و رضایت‌مندی با متغیر وابسته نگرش کارفرمایان و کارآموزان نسبت به تأثیرآموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه معنی‌داری وجود دارد.

۶) خروجی نتایج محاسبات آزمون آماری کای اسکوئر بین شهرستان محل سکونت کارآموزان با نوع نگرش آنان نسبت به تأثیرآموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معنی‌داری مشاهده نمی‌شود.

۷) خروجی نتایج محاسبات آزمون آماری کای اسکوئر بین شهرستان محل آموزش کارآموزان با نوع نگرش آنان نسبت به تأثیرآموزش‌های فنی و حرفه‌ای رابطه‌ی معنی‌دار مشاهده می‌شود.

۲- با توجه به نتایج حاصله و بنا به اظهار پاسخگویان، توانایی کارآموزان در بکارگیری وسایل و تجهیزات در فرایند تولید ضعیف بوده، از این رو پیشنهاد می‌شود مراکز فنی و حرفه‌ای ضمن مجهز شدن به آخرین فن‌آوری‌های مرتبط با صنایع کشاورزی، شرایط را به گونه‌ای فراهم نمایند که کارآموزان بتوانند در طی مراحل آموزشی به آسانی به تجهیزات دسترسی داشته باشند.

۳- با توجه به رضایت بالای کارفرمایان از طول دوره کارآموزی (میانگین ۲/۳۵ از ۳)، پیشنهاد می‌شود با بازنگری در برنامه‌های آموزشی (دانش‌افزایی و مهارت‌افزایی)، زمینه توانمندی بیشتر کارآموزان به منظور ایجاد تحول کیفی در طول دوره فراهم شود.

۴- ضروری است که ارتباط و تعامل مستمر با کارخانجات و هدایت برنامه‌ها براساس نیاز بازار کار در دستور کار مدیران و کارشناسان مراکز فنی و حرفه‌ای قرار گیرد.

۵- توصیه می‌شود در سازمان فنی و حرفه‌ای «اتاق صنعت» تشکیل شود، تا ضمن هدایت برنامه‌های آموزشی مورد نیاز صنایع، کارفرمایان در صورت نیاز به پرسنل جدید، اولویت جذب را به کارآموزان ماهرمتناسب با نیازشان دهند.

سپاسگزاری

این پژوهش بخشی از یک طرح تحقیقاتی است که کلیه هزینه‌های آن توسط سازمان فنی و حرفه‌ای استان گلستان با همکاری دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان تامین شده است. در اجرای این پژوهش از ریاست سازمان فنی و حرفه‌ای استان گلستان و معاون پژوهشی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان و از کلیه عزیزانی که مساعدت لازم را مبذول داشته‌اند، صمیمانه تشکر و سپاسگرای می‌گردد.

پیشنهادها

با توجه به ماهیت موضوع، اهداف و یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهادهایی به شرح زیر مطرح می‌گردد، امید است مورد عنایت و توجه کارشناسان و برنامه‌ریزان سازمان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای قرار گیرد.

۱- توصیه می‌شود که مدیران و کارشناسان آموزش فنی و حرفه‌ای با تمهیدات لازم و مؤثر، بر میزان انطباق شغلی کارآموزان افزوده تا به دنبال آن اثر بخشی و کارآمدی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر صنعت بیشتر شود.

منابع

1. Adler, P. 1986. Rethinking the skill requirements of new technologies .221p
2. Braverman, H. 1974. Labor and Monopoly Capital: The Degradation of Work in the Twentieth Century. 275p.
3. Form, W., Kaufman, R., Parcel, T., and Wallace, M. 1988. The impact of technology on work organization and work outcomes; a conceptual frame work and research agenda. Organization. 322p.
4. Froomkin, J. 1984. Technology and Jobs, Auto motion in Perspective. Praeger, NewYork .280 p.
5. Farshad, M. 1995. Examining the relationship between formal technical and vocational training and graduate's employment .278 p.
6. Haji Mirrahimi, D. 2000. Analytical study of scientific-applied agricultural training. Journal of Rural Development and Agricultural Extension (jihad), No 236.8: 15. 8-22.
7. Kahak, F. 1998. Examining the conformity degree of technical and vocational courses to the requirements of Semnan Province. The General Education office, semnan province, 177 PP.
8. Marjani, B. 1991. The effective factors in establishing technical and vocational schools in Iran. MA thesis, Dept. of education Sciences, Tehran University, 185 PP.
9. Plan and Budget Organization. 1996. The status of technical and vocational higher graduate's employment in Iran, Project No.1. 195 p.
10. Sharif, M. 2002. The extent of achieving quantitative objectives agricultural sector in the first and second social and economic development programs in Islamic Republic of Iran a set of papers at a conference on challenges and perspectives of Iran's development, educational and research higher institution of planning management. 14: 12-25.

Examining the standpoint of the trainees and employers in relation to the effect of technical and vocational training on Agriculture industry industry in Golestan Province

A. Khajeh Shakhkouhi¹, M. Ghadiri Masoum², Y. Maghsoodlou³ and A. Vatani⁴

¹Instructor, Dept. of extension and education of Agriculture, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Iran, ²Associate Prof., Dept. of human Geography, University of Tehran, Iran, ³Associate Prof., Dept. of Food Sciences and Industries, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Iran, ⁴M.Sc. of Sociology

Abstract

Technical and Vocational Training organization plans and implements different training programs for the industry's growth and productivity, specially agricultural industry and a lot of trainees after training and acquiring the necessary technical and vocational skills enter the work cycle every year. This organization also provides and implements in-service training proportionate to industrial and organizational needs to improve workers' empowerment. The present study was performed to examine the attitude of the managers of agricultural sector's industries (employers) and the trainees of technical and vocational centers (trained persons) towards the effect of technical and vocational training on agricultural industry in Golestan province. The present research is descriptive which was performed by survey method and the measurement tool was questionnaire (employer's questionnaire and trainees questionnaire). The research findings showed that there was a significant relationship between the completion time of the training course and the type of the trainee's attitude towards the effect of technical and vocational training while there was no significant relationship between the trainees' monthly income and the type of their attitude towards the effect of technical and vocational training. The results also show that there is no significant difference in the type of the employers and trainees' attitude towards the effect of technical and vocational training according to the town of their activity and dwelling place, but there is a significant difference in the type of the trainee's attitude towards the effect of technical and vocational training according to the training course.

Keywords: Golestan province; Technical and vocational training; Agricultural industry; Employer; Trainee